

Garderob-strategier

Feminismen har egentligen aldrig brytt sig om modet mer än som exempel på sexism och kommersialism. Kanske inte konstigt att de i modevärlden som kallar sig feminister sitter och krafsar på porten och drömmer om att bli insläppta. För att vi skulle få lite klarhet i förvirringen satte Litkes genusvetaren och skribenten Vanja Hermele, och modevetenskapens koordinator Louise Wallenberg vid ett bord och frågade varför feminismen har så svårt för ytan.

⇒ AV XXXXXX XXXXXXXX ⇐

AGNES: Vad har du för förhållande till mode?

VANJA: Jag befinner mig i någon slags förnekelsefas, jag har oerhört svårt att prata om mode över huvud taget. Jag har svårt att förhålla mig till hur jag betraktar, kanske inte mode, utan mer kläder, hur jag klär mig. För mig är det väldigt mycket en strategi, ett sätt att försöka skaffa mig ett större rörelseutrymme. Man blir redan begränsad av en rad saker som exempelvis att vara tjej, och jag vill inte bli ytterligare begränsad av kläder. För mig handlar det väldigt mycket om att inte synas. Eller att använda kläder för att slippa ställa upp på vissa idéer.

AGNES: Vad är det konkret?

VANJA: Det kan vara stora kläder, om man ska vara konkret. Men mer handlar det om hur jag försöker förhålla mig till identitet över huvud taget, alltså rörelsefrihet över lag. Mellan genrer, aktiviteter, sätt att vara, nivåer. Som att jag vill på samma dag, med samma kläder, vara seriös på kontoret, fika med gamla släktingar, för att senare kråla på Spy bars dansgolv. Poängen är att jag vill vara bekväm i alla dessa situationer. Och då gäller det att klä sig i den minsta gemensamma nämmaren. Min ingång blir väl att på så snillrika sätt som möjligt slippa att tänka på vad jag har på mig. Att inte vara självmedveten. Men det är jag ju, ändå.

AGNES: Du gör ju val ändå?

VANJA: Ha ha, just den här nivån av att prata om mode tycker jag är extra svår. Typ, hur ser det ut när jag går hemifrån på morgonen... i vilket skick lämnar jag min garderob? Det är inte så intressant, eller är det det? Jag vet inte. Jag menar att det är viktigare att tänka på kläder, om man över huvud taget ska tänka på kläder, utifrån frågeställningar om begränsning kontra frihet. Alltså, jag tror att kläder kan begränsa en människas rörelsefrihet – eller öka den. Man blir tagen på allvar eller inte tagen på allvar, beroende på vad man sätter på sig. För mig räcker det med de där ytre sakerna som begränsar en, att ytterligare köra vidare på det genom att klä sig på ett sätt som fortsätter att begränsa en...jag vet inte om jag tycker att det är så smart. För mig handlar det mycket om att undvika att hamna i en situation där jag plötsligt börjar tänka »Men, vad fan har jag på mig egentligen?».

N: Det är en yta och en antiyta?

VANJA: Nja...För att var helt tydligt: det som begränsar en är ens kvinno-kropp, och ens könskategori som man förväntas tillhöra och uppfylla på en rad olika sätt.. Och där kan kläder antingen styrka det eller undvika det.

L: Så du har självmedvetenheten kontra ickemedvetenheten? Det är en paradox här, för du är jämteemedveten samtidigt som du försöker att inte vara medveten. Vilket gör att du använder dig av självmedvetenheten kanske mer än många andra gör. Och tar steget längre för att komma bortom det?

VANJA: Alltså, jag tror inte att jag kommer undan, att folk tycker »Vanja, hon sätter på sig vad hon vill, hon är helt fri» Och det är ärligt just så dubbelt. Jag inte har någon koll på mode, samtidigt som jag har bättre koll än vad jag nänsin skulle vilja skriva under på. Det är schizofrent, hela paketet.

L: Ja, jag undrar om man kan vara helt fri. Det är ju många som påstår det, att de bara tar något ur garderoben. Men jag tror inte det, vi kan inte existera utanför den diskursen som mode utgör, det går inte. Svart tröja, svarta brallor, det är också ett val, det är medvetet. Jag ska inte nämna namn, men det är finns många, också bland mina bekanta och mina kollegor, som menar på att »nej... de gör inte ett val».

N: Det är nog ingen som är så blank ... eller möjligtvis min pappa...

L: ... men inte ens han ...

N: Skönhetsbegreppet kommer ingen undan. Det jag inte förstår är förnekandet.

VANJA: Det är just det jag menar, den förnekelsen du pratar om, som jag lever i. Jag har svårt att utrona var det kommer från, det känns på något sätt som att jag inte vill ge med mig att det spelar roll. Jag vill mycket hellre vara den här helt fria personen. För mig är det ett finare ideal att vara helt fri. Men jag kan inte låta bli att fundera på varför vi sitter här och pratar om det här, är det för att få ett erkännande från feministiska teoretiker, eller vad är det om är poängen?

N: Vad menar du, erkännande för oss?

VANJA: Ja...?

N: Jag behöver inget rättfärdigande som privatperson, men för mig som tidningsmakare är det intressant. Om jag säger att jag är modeaktivist och feminist, så är det konstigt. Det är konstigt att vara jag, och då vill jag förstå varför. För mig är skönhet jätteväsentligt, och något man kan förhålla sig till på olika sätt, däremot finns det en maktordning som är intressant, varför man ska uteslutas... Jag vill också vara fri över alla gränser, men hur jag klär mig gör mig varken friare eller mindre fri.

VANJA: Känner du så?

N: Ja, eftersom jag inte känner att kläderna gör det för mig. Men om man ser det mer abstrakt, det är klart att jag förstår att kläder skapar en massa förutsättningar.

V: Jag känner verkligen så, att kläder antingen inskränker eller frigör. Att de påverkar hur man blir mottagen. Jag gjorde en intervju med en tjej igår till exempel, som är koreograf, och hon sa att »det finns en norm att man inte får ha färgglada kläder på sig som arbetsledare. Man blir inte tagen på allvar om man till exempel har gula kläder på sig.» Där tycker jag man ser en ganska snabb orsak-verkan. Gula polon på = ingen pondus, svarta polon på = mycket pondus.

N: Men jag tycker inte att kläder innehåller politik för mig. Jag känner mig inte inskränkt av hur jag klär mig. Det där att färgen inte gäller, det har jag inte drabbats av.

V: Jag kanske är dålig på att förklara, men det handlar alltså inte om att gult är »ute» eller så 2005 - det handlar om att gult inte är en arbetsledarfärg. Och då är ju kläder politik eftersom kläder är så sammankopplat med makt. Eller hur? Titta i politiken, hur många gula kläder ser man där? Det var väl bara lan som hade gula brallor en gång i tiden.

L: Det kan också vara på den enkla nivån att man inte blir sedd över huvud taget. Beroende på hur man klär sig kan man bli helt osynlighetsgjord. En person som hamnar utanför. Kläder är makt, och kläder hjälper en att passera som en riktig människa, en individ i ett samhälle.

A: Hur blev du intresserad av mode, Louise?

L: Jag blev jätteförälskad i glassiga franska modemagasin när jag var i de tidiga tonären. Besatt. Och det var ju supermodellernas era, så jag visste allt om alla supermodeller, det gick nästan lite till överdrift. Sen, när jag i de sena tonären läste utomlands i några år, började jag också experimentera med min egen »appearance», och gick mycket mot maskulina drag. Det var jättekul att leka med genus, att vara mer maskulin, i synnerhet som jag alltid varit ganska mycket flicka, i alla fall in andras ögon. Sen när jag kom tillbaka till Sverige blev jag vän med en något äldre student som också var besatt av mode. Sen skildes våra vägar, och jag blev feminist. Då fick jag göra ett val: nej, jag slutar, jag kan inte, jag är oförmögen att förhålla mig kritisk. Jag blev för förförd av bilderna. Så då blev jag anti anti.

V: Så du slutade helt?

L: Ja, jag gjorde det, faktiskt! Jag skiftade fokus och blick till film istället. Det är också delvis en yta som förför, men där kunde jag förhålla mig mer kritisk och teoretisk till själva bilden och jag kunde vara vara feminist. Men i förhållandet till modemagasinen kunde jag inte, och till mode i stort, det var svårt. Den där hatkärleken, det är precis det jag upplevde.

A: Varför film och inte mode?

L: Därför att kring filmen läste jag på, jag fick de teoretiska redskapen. Till bild i allmänhet finns det redskap, men till de här modebilderna och supermodellerna så fanns det inte, i alla fall inte i min närhet. Dessutom kände jag att jag inte kunde vara feminist, och samtidigt så betuttad, så dyrkande av bilden.

Men sen har jag släppt det där mer och mer, och när jag i februari blev tillfrågad om jag ville vara med och starta upp modevetenskap som akademiska disciplin vid Stockholms universitet, tänkte jag att, ja, visst kan jag göra det, nu har jag varit på film så länge, dags att göra något nytt. Men sen måste jag säga att jag har vändats en del, när jag insåg att jag var tvungen att börja läsa och förhålla mig till modemagasin igen – jag måste ju hålla mig uppdaterad. Men nu hade jag ju fått verktygen, och de flesta modevetare är ju faktiskt feminister. Så det var ju inte så svårt. Och hade jag vetat det i början av nittioalet, och aktivt sökt teoretisk litteratur och kritiska diskussioner kring mode, så kanske det hade varit enklare för mig då.

N: Det vore nog enklare för alla som förhåller sig till mode, att veta att det finns flera nyanser.

A: Varför är det befriande att ha teoretiska verktyg när man ser på modet?

L: Tolkningsmöjligheterna blir fler och de kan också fungera som ett slags skydd mellan jaget och diskursen: och man kan se motstånd och luckor och glapp i den bild, de ideal, som presenteras. Vidare ger dem också en möjlighet till att kunna diskutera och sätta ord på det egna förhållningssättet, som i mitt fall är väldigt tudelat. Paradoxen i sig blir till något fruktbart och till en utgångspunkt för egen forskning, men den är också användbar i mötet med studenten.

A: Men vad är då problemet? Mellan modet och feminismen?

V: Ja, alltså, egentligen så är det ju när du säger att du inte kunde fortsätta dyrka de här bilderna, det är där problemet ligger. Det är ju generellt en kommersiell skitbransch. Det kan man säga utan att sticka ut hakan. Och då kan det kanske vara bekvämt för vissa feminister att hålla sig helt utanför den världen, så man kan vara feminist i fred. Så att man inte blir ...

L: ... stött? Just för att de idealen som sätts upp är oförenliga med feminismen, oavsett vilken form. Samtidigt som visst, med queerteoretiska glasögon kan man motläsa de här bilderna och få ut fantastiska betydelser. Att det är lek med kön. Att det är konstruerat. Gränserna mellan könen och gränserna mellan homo och hetero blir ju väldigt osäkra, väldigt flytande.

V: Men det där som du sa, Naomi, om att det inte finns någon politik i kläderna. För mig är det den enda ingången till kläder som är intressant. Den som handlar om politik och rörelsefrihet, vad man signalerar med kläderna. Eller, hela teoribältet kring performativitet och maskerad. Och

att, jag kanske misstolkar dig, men när du pratar om skönhet som ett estetiskt värde, och politik som något annat. Det tycker jag är rätt färligt, att dela upp de där begreppen. Vad som anses vara skönhet är en akut politisk fråga. Och har alltid varit det. För mig är det själva förutsättningen för en meningsfull diskussion om mode att dra ihop de här två begreppen. Estetik och politik.

N: Men det känns som det finns en väldigt antiestetisk stämning inom den feministiska rörelsen?

V: Nja, det är kanske lite som Ronja och Birk, som står på varsin sida av den här djävulsklyftan, och så har man en ganska onyanserad bild av vad som händer på andra sidan. Jag kan ju ärligt säga att jag inte har så stor insyn i modevärlden, men vet att det finns många modeskapare som är feminister och som gör intressanta saker. Och det finns ett feministiskt intresse för kläder och mode, se bara på Louises modevetenskap. Men när du säger att det finns en antiestetisk stämning menar du »varför klär sig feminister så fult?», eller att man är anti en diskussion om estetik?

N: Ja, snarare det. Det verkar finnas en sån aversion mot att prata om det.

V: Fast estetik diskuteras verkligen i feministisk teoribildning. Sen har väl estetiken varit så där fisförnäm och därmed ett mansreservat som allt annat som är fisförnämt. Men jag tror att problemet med den aversionen du pekar på är att den kan vara så generellt riktad mot modet över huvud taget. Och det är i vissa fall berättigat, eftersom det finns delar av modebranschen som förtjänar en rejäl känga. Men det är ju ett återkommande problem, såna uppdelningar, de gör det väldigt svårt att leva det där fria livet som jag är så intresserad av. Jag tycker mer det fungerar genom att man försöker sig på en smitlad bana som går ut på få ihop en massa olika motsägelser i en och samma person.

Men om jag ska vara lite generell, så visst. Även feminister dömer och är normativa. Så kan det vara ibland. Yta och ytlighet döms ut ganska hårt. Det kan ses som något apolitiskt och ytligt. Och så har ju modet till stor del också varit. Men numer tycker jag att folk skiter i de där kategoriseringarna. Som att Louise kan återgå till sina gamla modebilder och titta på dem idag, med nya teoriverktyg, som gör att du blir »förtryckt» eller vad man tidigare ansåg vara faran med dem.

N: Men tycker ni att modebilderna i sig har förändrats?

L: Ja, men det har ju under 1900-talet hela tiden funnits modefotografer som har berett ny mark, men nu under de sista tio åren har det hänt mycket. Jag vet inte om modefotografiet har blivit mer medvetet politiskt, men det kan i alla fall läsas som mycket mer politiskt. Det tycker jag.

A: Det känns ju lite som om man behåller sina ställningar av rädsla för att släpas med, och tappa de viktiga frågorna.

V: Ja, enda gången feminismen har brytt sig om modet är ju när de ska kritisera det för att vara sexistiskt, och kommersiellt, och skapa dåliga ideal. Det är det som har varit prioriteringen. Det kanske är svårt att ställa om. Och samtidigt är det ju en realitet att den feministiska rörelsen haft mer akuta problem att ta tag i än att sitta och göra queera läsningar av Newton.

A: Kanske är det så att man kan föra över diskussionen till andra discipliner, som modevetenskapen, där majoriteten där ändå är feminister. Att de liksom får ta över de mer specifika frågeställningarna. Man kan väl vara feminist och göra vad man vill.

L: Nu ligger vikten väldigt mycket vid kritisk teori, vare sig det gäller mode, konst, film, filosofi, you name it. Eftersom vi, d.v.s. modevetenskapen, hör till konstvetenskapliga institutionen, så jag tror jag också att det kommer ges utrymme för angreppssätt med koppling till queerteori, vilket ju har en stark potential. Ju mer vi börjar publicera, ju mer borde de andra feministerna som sitter runt om i landet och är anti mode, men ändå är med i debatten, få upp ögonen.

V: Det är där jag kommer tillbaka till den här känslan som jag hade i början, jag förstår varför det är intressant för er som redaktion att ifrågasätta den här klyftan mellan mode och feminism. Men mitt förslag är att dra igång en lite mer separatistisk verksamhet, som skiter i vad dömande feminister säger. Det handlar ju om hierarki, man störs över att modet ligger under den akademiska, politiska feminismen eller normfeminismen. Och det tycker jag man lika gärna kan strunta i och bara köra på.

N: Men man blir väldigt nyfiken...

V: Ja, men svaret är ganska enkelt: både konsten och normfeminismen, om man kan kalla den de – den som dömer– ser ner på modet, vilket upplevs som irriterande för dem som håller på med mode. Ibland kan jag känna att jag tycker lite synd om modet, för att det står och krafsar på konstens dörr och sen på feminismens dörr, och bara längtar efter att bli insläppt.

N: Jag tror i och för sig att modet är väldigt pragmatiskt. En stor del av det skiter blanka fan i vad som i kultursammanhang anses vara fint.

V: Ja, men om man vill ha högre status vill man väldigt gärna att det ska kallas för konst. Eller sätta sig i närheten av konsten.

N: Det kanske är en annan diskussion, men efter några år som arbetare i modeindustrin har det blivit ointressant för mig, mode är inte konst. Bilden kan vara konst, men fabriken är inte konst. Det är helt olika apparater. Industrin kan aldrig komma ifrån att den säljer.

V: Tja, det gör väl konsten också...

N: Jag tror i alla fall inte att modebranschen är så ängslig. Men det kanske finns anledning för oss alla, bara fråga varför jag inte kan vara feminist och gilla mode? Varför kan jag inte titta på de bilderna?

L: Du är ju »inuti«-modet, du skapar och är med och påverkar, jag stod ju utanför, tittade in drömmande och var bara konsument, och främst bild-konsument, själva tingen, objekten, att själv följa modet har inte intresserat mig särskilt mycket. Och det var utifrån den positionen som jag försökte skapa mig min egen identitet.

V: Jag bara förutsatte att du integrerar feminismen i ditt arbete? För det där kan man inte kompromissa med, man kan inte kalla sig feminist om det inte kommer ut i någon form av aktivitet. Men om det kommer ut i din gärning då tycker jag det är skit samma om den gärningen är inom mode, eller som skribent på Flygplansnytt. Egentligen är det så enkelt, och det är där det kan bli riktigt dåligt, när man vänder en feminist mot en annan. För att man tycker att branschen är sunkig, eller att flygplan är falliska eller eller jag vet inte. För att nån inte betar sig som man tycker att feminister ska bete sig.

L: Ja, nu är du sådär rosa nu igen, vad har vi sagt om det!

N: Det där handlar väl om frihet över lag.

V: Alla som jobbar för saken ska få cred för att de gör det. Jag befin- ner mig i ett läge där jag också behöver vara oerhört pragmatisk. Som en manlig regissör jag just pratat med som hela tiden pratar om vikten av att få in unga kvinnliga regissörer i 25 årsåldern på teatrarna. Det är så uppenbart att hans motiv för att vara för jämställdhet är för att han vill ha lite ögonfröjd. Men om de får komma in och regissera sina pjäser, så why not? Allt för målet är väl en idé?

A: Men skulle målet vara för oss?

V: Ja, det är väl upp till er att formulera... mål, mening, metod...

N: Och Bang då, de säger att de önskar sig en modetext, men att de aldrig har fått det...

V: Jag skulle gärna skriva den där artikeln om mode om jag kunde formulera en intressant frågeställning. Men det verkar helt omöjligt för mig. Det är därför jag inte egentligen, varken teoretiskt eller på annat sätt, bryr mig om att tänka på mode så mycket. Jag har jättesvårt att koppla an, att liksom hitta det som är en intressant vinkel. Det är därför jag också tycker att det är svårt att sitta här och prata om mode. Jag klickar liksom inte riktigt på det. Och det kan ju vara en del av svaret på frågan som vi är inne på hela tiden här, varför det är en konflikt mellan att vara feminist och intresserad av mode. Det ena kan vara att man behöver en hel del kunskap för att kunna formulera den där intressanta frågeställningen, jag kan inte göra det, och eftersom feminismen mest har varit i kontakt med den negativa sidan av modet. Sexism, dåliga ideal, konsumtion, kom- mercialism...

L: Och det är också det som porren anklagas för, »porr som konst, inte en chans!» Men mode som konst, i en del fall, kanske. Det är det där att man inte vill smutsa ner sig.

V: Det är en i vissa fall motiverad jumboplacering för modet, och i vissa fall inte rättfärdigad. Jag tror att ändå att det där håller på att luckras upp, och det är därför jag tycker att man ska strunta i om modet blir fördömt eller inte. Man förstärker hierarkin genom att söka bekräftelse där uppe. Det blir samma sak som när genusvetenskapen står på naturvetenskapens trapp och ber om att bli insläppt. Strunt i det, forska på istället. Vi är populära, vi är heta, let's do it! liksom. Istället för att fortsätta att smörja maskineriet som håller en utanför. Men det är bra att ställa frågan, och när vi nu gör det, konstatera att den liksom upplöser sig lite ut i tunna luften.

Men det jag skulle vilja se mer av är en allvarlig genomlysning av skönhetskriteriet inom modet. Att man går in i de estetiska värdena och analyserar dem teoretiskt, begreppsfilosofiskt. Vad har kommit att vara skönhet och hur kan det förstås ur ett genusperspektiv. Undersöka det som jag antar är det vanligaste argumentet att »det där är snyggast, vi kör på det«. Vad för ideologi ligger bakom det som leder till vad som är bäst och snyggast? Jag har jobbat mycket med scenkonsten och kvalitetsbegreppet, det vill säga vad som anses vara bra teater, skönhetsbegreppet är ett slags ekvivalent till kvalitetsbegreppet.

Vad gäller teorier får man kapa sådant som har applicerats på liknande saker. Jag har använt mig av forskning om vad som kan vara anledningen till att männen får alla pengar inom forskningsvärlden, och där har begrep- pet varit vetenskaplig excellens, som ju i mångt och mycket är ett liknande begrepp som kvalitet, det vill säga »det som är bäst«, liksom skönhet. Det måste väl modevetenskapen ha erfarit också, att det är kvinnliga forskare som forskar om...

L: ...ett »kvinnligt« ämne. Det är klart, de främsta forskarna interna- tionellt är kvinnor. Sen finns det enstaka män. Så visst, det är ett jättest- ort motstånd. Nu när universitetet fick pengar till att skapa ett centrum applåderades det, men jag har också, inledningsvis, träffat personer inom universitetet som har rynkat på näsan, vilket påmint om det motstånd film- vetenskapen måste ha mött när den etablerades för snart 40 år sedan.

V: Filmen var ju tvungen att ta stjärnglansen från teatern och littera- turvetenskapen.

N: Men är det manligt förknippade ämnen?

L: Traditionella ämnen med lång historia, och ämnen som mycket dominerats av manliga forskare. Filmvetenskapen kom också att snabbt bli »maskuliniserad«, så den blev – med visst motstånd – rumsren. Och nu lider den av samma problem som många andra etablerade ämnen.

V: Om det här med att modevetenskapen är ett kvinnodominerat ämne, man kan ju om man vill vara ganska hård mot de feminister som fördömer mode. De kopierar ju en patriarkal idé om vad som är högkultur och

finkultur, speciellt när det kommer till så ett kvinno- och bögdominerat område. Det är ju också en patriarkal hierarki där modet hamnar långt ner, för att det är förknippat med kropp, yta, kvinnlighet och skönhet.

A: Hur mycket homofobi finns egentligen insprängt i kritiken mot modevärlden?

L: Misogyni och homofobi vandrar hand i hand, så självklart finns det homofoba med i den kritik som existerar gentemot mode som ngt »kvinnligt«. Återigen är det föreställningen om att mode bara är yta, och att kvinnor och homosexuella män – men inte lesbiska – skulle vara mer upptagna av ytan. Homofobin sträcker sig också längre, och faller på sin egen bristande logik: lesbiska kvinnor utsätts ofta för homofobi och miso- gyni just därför att de inte anses bry sig om yta och mode (vilket ju till stor del är nonsens). Då blir just deras antagna »modeomedvetenhet« något att kritisera och förkasta: så visst går misogyni och homofobi hand i hand. Det spelar inte så stor roll: vad du än gör, eller inte gör, modemedveten eller icke, så är du utsatt för kritik och för förtryck, som kvinna och/eller som homosexuell man.

N: Men har skönhet låg status?

L: Nej, men att vara upptagen av skönhet ...

V: Medan kroppslig eller ytlig skönhet ses som något lågt, så pratar man ju i litteraturen och scenkonsten om skönhet som ett kvalitetskriterium i sig, det sköna är det sublima liksom. Skönhet som någonting sublimt kan finnas högkulturnormen också.

N: Men hur är det då runt om modevetenskapen?

L: Ja, de flesta tycker det är roligt och välkomnar det, men så finns förstås de som inte förstår meningen med att införa ämnet som akademisk disciplin. Det finns alltid folk som inte ser längre än till deras eget ämnes gränser.

V: Vad konstigt! Har de satt käppar i hjulet? Det är första gången!

L: Jamen, den här skepsisen har även delvis framkommit i dagspress, »Nu ska mode bli vetenskap, bli rumsrent, höhö«. Det var ett väldigt märkligt förhållningssätt. Så nu vill det till att etablera sig som ett starkt forskningscentrum; knyta till sig goda akademiker och sörja för en ypperlig undervisning. Och vi är redan på mycket god väg.

V: Varför är det inte välkommet i akademien, och varför är det så låg- status?

L: Dels därför att man förknippar mode med det kvinnliga, dels med yta. Hur sjutton ska man kunna forska och vara djup när det bara handlar om den här ytan? Men ämnet är samtidigt väldigt tvärvetenskapligt, du kan komma från vilken disciplin som helst, och använda dig av den när du forskar om mode. Modets betydelse i 1800-talslitteratur, modets koppling till filmen, såväl under dess tidiga era som idag, modets betydelse i social interaktion, för identitetskapandet, modets roll historiskt? Vad fyller det – och vad har det fyllt – för funktion?

I relation till det ekonomiska, det sociala, det kulturella, det nationella, till det könsmedvetna projektet. Bara en sän sak som att kläder, det vill säga tingen, i sig är jätteviktiga. Vi förhåller oss till dem varje dag, i relation till identiteten, i relation till hur man vill presentera sig själv. Det finns hur många nivåer som helst att titta på, och hur många ingångar som helst.

Det kan också vara det att det kommer för nära, det är inte ett fristående objekt du studerar, det är något som berör dig, du kan inte förhålla dig objektiv. Det går inte.

V: Det är samma »problem« med objektiviteten inom genusvetenska- pen. Genusvetenskapen skippade objektivitetstänkandet för ganska länge sedan, liksom de flesta humanistiska ämnen, men normen är fortfarande en distanserad, helt blank, forskare. Och det jag menar med skönhet är att det kan vara intressant att studera ur de här frågeställningarna.

N: Ja, och det är ju så att modebilden ytterst kommer från den manliga fotografen. Det har alltid funnits vissa avhoppare, som exempelvis Diane Arbus. Hon befann sig inne i detta patriarkala sätt att förhålla sig till skönhet, och sa också att hon märkte hur hon skilde sig från exempelvis Avedon. Där han betraktar underifrån betraktade hon utifrån sig själv. Idag kanske det är lite uppluckrag, men den absoluta majoriteten av fotograferna är ju fortfarande män.

Det är ju därför fotografen är mer värd än stylisten, fotografen är man, stylisten kvinna. De sitter där med sin makt, och anställer nästan bara andra män som assistenter med argumentet att kvinnor inte har fysiken som krävs.

V: Nonsensargument för varför man inte tar in kvinnor på olika posi- tioner har en ganska lång tradition... Men, tror ni att det är ett problem att det är manliga fotografer?

N: Utan tvekan.

A: Så länge det inte finns något annat.

N: En framgångsrik fotograf är en man. Och de kvinnliga fotografer som finns, och som lyckas, adapterar ofta en »manlig« bild.

V: Ja visst, vad som är »bra« eller vad som är kvalitet är ju lika med manligt. Man skulle kunna säga »hög konstnärlig manlighet« istället för »hög konstnärligt kvalitet« till exempel. Att vara kompetent är att kopiera det som traditionellt ansetts vara kompetens, vilket betyder att härma män. ◇